

TELEGRAFUL ROMAN.

Telegrafulu iese de doua ori pe septimana: joi si Dumineca. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditura foiei; pe afara la c. r. poste, cu bani ga'a, prin scrisori francate, adresate catre espeditura. Pretiul prenumeratiunii pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. car' pe o jumtate de anu 3. fl. 50. Pentru celalalte parti ale Transilvaniei si pen-

Nr 55. ANULU XII.

Sabiu, in 16/28 Iuliu 1864.

tru provinciele din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumtate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litere mici, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. s. pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. fa

Diet'a transilvana.

Siedinti'a din 23 Iuniu (5 Iuliu.) 1864.
(Petitiunile asternute dietei.)

(Continuare si capetu din nr. premergatoriu.)

Pres. Dupa ordinea dietala Presedintele are dreptulu a deschide si a inchide siedinti'a; in tempulu din urma nu ne amu presilitu asi'a tare. Recuira pre ref. Klein a citi raportulu.

Refer. Klein se urca pe tribuna si citesce raportulu comitetului in limb'a germana. Dealtmintrea n'are de a dice nimic'a nainte de desbaterea generala.

Dupa aceea se citesce raportulu si proiectulu de lege in limb'a romana si magiara. Ref. Klein recomanda proiectulu regimului asi'a, dupa cum se afla modificatu de c'atra comitetu. **Pres.** deschide desbaterea generala. **Fogaras** se declara, cu mare recunoscintia a drepturilor de suveranitate, pentru proiectulu regimului. **M. Binder** e in contr'a parerei lui **Fogaras**; dice ca articolii sa se sanctioneze in sensulu legiloru celoru noue. Propune desbatere speciala. **Pres.** deschide desbaterea speciala. **Dr. Ratiu** voiesce, ca in § 1. sa steie in locu de „Proiectu de articuli“ „articuli de lege.“ Propunerea ac'est'a se priimesce.

La § 2. **Schuler-Libloy** cere, a se lasa afara „dupa form'a sanctionarei de pan'acum indatinata“. Apoi se incinge o disputa infocata intre comisarulu regescu si **Episc. Fogaras**.

Comissarulu regescu se declara in sensulu lui **Schuler-Libloy** pentru proiectulu regimului si in contr'a lui **Fogaras**; **Eppulu Fogaras** se declara in contr'a cuvintelor „dupa form'a sanctionarei indatinata pana acum.“ In fine **comissarulu regimului Lakab** se bucura, ca au intielesu reu pre **Eppulu Fogaras**. **Schnell** propune, ca sa se dica „cu indatinata forma de sanctionare de pan'acum.“ — Propunerile lui **Schuler-Libloy** si **Schnell** se spriginescu. **Br. Friedenfels** e in contr'a propunerei lui **Schnell**. — Dar fiindu tempulu inaintatu, desbaterea se curma si siedinti'a se ncheia.

Siedinti'a din 25 Iuniu (7 Iuliu)

O comunicaramu pe scurtu anticipative in nr. 52. alu acestei foi. Avemu datorinti'a a complet'a relatiunea no'stra intr'acolo, ca petitiunea din Boemi'a n'a fostu pentru drumulu de feru, ci pentru tempulu militiei; mai de parte a adauge propunerea adusa de **Puscariu** in privinti'a dotarei preotimci si dascalime, carea este cea urmato're:

Propunerea

Deputatulu dietalu **I. Puscariu et consortii**.

Pentru modificarea §§ 41 si 49 ai patentei din 21 Iuniu 1854 in privinti'a dotarei preotiloru si dascaliloru din pasiunile si padurile comunali.

Considerandu, ca pasiunile si padurile, ce au fostu in comun'a folosintia a fostiloru domni pamentesci si a fostiloru supusi dominali, in poterea patentei din 21 Iuniu 1854 au trecut in proprietatea ambeloru parti pe langa dreptulu si detorinti'a de segregatiune;

Considerandu, ca inea diet'a dela 1846/7 prin art. XV. a fostu determinatu, ca la regularea urbarialitatiloru sa se dozeze bisericile si sco'lele cu cate o sessiune intr'ega, care dispositiune numai pentru intrevenirea eveniminteloru dela anulu 1848 s'au fostu impedecatu;

Considerandu, ca determinatiunile privitoare la acestu obiectu prin patent'a din 21 Iuniu 1854 §§ 41 si 49 au ramasu nelamurite seu neperfecte;

Considerandu, ca — cu tote ca atatu c. r. Ministeriu de justitia catu si r. cancelaria aulica de repetite ori au impusu judecatorieloru urbariali detorinti'a, ca cu ocaziunea regulari-loru urbariali sa ia privintia la dotarea bisericeloru si a sco-

loru, aceste judecatorii in lips'a unei legi positive si lamurite ori nu potu ori nu vreu a corespunde acestei juste cerintie; mai incolo

Considerandu, ca incependu dela **Leopoldu I.** mai dela toti domnitorii esistu repetite ordinatiuni in privinti'a dotarei preotiloru cu portiuni canonice, ce inea nu s'au efectuitu pre-totindinea; si in fine

Considerandu, ca si in comunele libere din fundulu regiu dotarea preotiloru si dascaliloru din pasiunea si padurile publice s'au facutu si se face inea spontaneu in urm'a conclusului universitati municipale chiaru prin **Maiestatea Sea**, care recerintia in locurile foste dominali cu atata mai vertosuaru fi de consederatu:

Inalt'a Dieta sa binevoiesca a hotari urmato'rea modificatiune a §§ 41 si 49 din patent'a urbariala, si prin urmare §§ acestia sa sune asi'a:

§ 41. Asemenea si competinti'a de pasiune, ce e ase rumpe pentru preoti seu popi (de ori ce confessiune), se va mesura in proportiune cu statulu posesiuniloru. Insa, unde posesiunea preotiloru e mai mica decatu face o sessiune midilocia a unui fostu colonu din acea comuna, seu unde preotii nu voru fi avendu nici o posesiune, acolo din pasiunea publica sa se rumpa mai antaiu atata, catu e de lipsa a se intregi ori fundu o sessiune preotiesca celu putinu atatu de mare, catu e o sessiune colonicala mijlocia din acea comuna, — apoi la ac'est'a sa se mai adauga si competinti'a proportiunata de pasiune observata si la ceialalti coloni.

Dascaliloru se va asemna aceeasi partiune.

Eara unde segregarea pasiunei s'au efectuitu fara sa se fi dotatu preotii si dascalii in mesur'a aci prescisa, acolo se va face o rebonificare suplementara in calea politica, catu se pote fara stricarea planului de regulare.

§ 49. Preotii si dascalii (de ori ce confessiune) se voru considera in privinti'a competintiei loru intocmai ca fostii coloni; acolo unde le compete acelor'a pana acum dreptu de lemnaritu si unde se face alegerea partiuniloru de padure, — de cumva nu esista alta invoiela mai favoritoare, — se va rumpe aceeasi partiune pentru fia-care preotu si dascalu, ca si pentru unu colonu, ce ave catimea insemnata in § 48.

Unde sau efectuitu segregarea padurei fara a se fi luat respectu la dotarea preotiloru si dascaliloru celu putinu in mesura aci determinata, acolo li se va intregi competinti'a de padure dupa principiile aci desvoltate, pe calea politica.

Sabiu in 4 Iuliu 1864.

Puscariu m. p. ca proponente. **Dr. Vasiciu m. p.**
Dr. Major m. p. **I. Fekete Negrutiu m. p.** **Stefanu Biltiu m. p.** **Michailu Orbonasiu m. p.** **Ios. Siu-tatiu m. p.** **I. Hanni'a m. p.** **Leontinu Popu m. p.** **de Lemeny m. p.** **Domzsa m. p.** **Macedon Popp m. p.** **Ioann Ratiu m. p.** **Protopopu.** **Dr. Ratiu m. p.**

Siedinti'a din 26 Iuniu (8 Iuliu.)

(Caus'a urbariala: lupte seriose.)

Dupa citirea protocolulu in limb'a germana, vine la ordinea dilei raportulu comitetului asup'a propositiuneci regesci a 9 (caus'a urbariala.)

Conrad Schmidt afla premare deosebire intre propunerea respectiva a **Dlui Ratiu** si consotii de o parte si propositiunea regimului de alta parte; caci pe candu c'asta din urma atinge numai form'a, cea d'antaiu intra afundu in materi'a patentei urbariale. De aceea propune, ca raportulu sa se dea comitetului inapoi, ca ambe propositiunile sa le tracteze separatu, si despre fiacare sa raporteze in modu multiamitoriu deosebitu.

Puscariu partinesce parerea lui **Conrad Schmidt**, pen-

truca afla in propozițiunea regimului o specializare a părții formale din patent'a urbariala, și pentruca patent'a urbariala de aci încolo va avea a se privi că lege constituționala, adusa prin dieta, și deca diet'a aru intră in materi'a patentei, atunci ea singura și-ar fi taiatu drumulu de a mai face pe venitoriu modificări in trens'a. Deci se alatura la parerea lui C. Schmidt, cu acea rogare, că nu numai propunerea dr. Ratiu, ci și celelalte amendamente, cari s'au mai adusu inainte și cari privescu la revisiunea patentei, d. e. pentru dotarea preoților și dascalilor etc. sa se dea acestei comisiuni, carea sa refereze despre tóte.

K o r o n k a arata adunc'a sea parere de reu, ca scaunele din stâng'a inca totu stau góle, cu atât'a mai vertosu, căci vinu la ordine lucruri, ce taia afundu in viéti'a naționala (? Red.) a Magiario-Secuiloru. Aru fi cu totu dreptulu, că propunerile aduse sa se amâne pe alta sesiune, și nu Magiari-loru, cari de buna voia s'au desbracatu de manti'a de aur, sa li se ia acum și camesi'a. Deci propune, ca de óre ce aici e vorb'a de possessiuni personale, desbaterea asupr'a raportului comitetului sa se amâne pâna candu se va aduná o dieta, in carea sa fia representati și proprietarii in numeru de ajunsu, fia acést'a inca in sesiunea acést'a, ori numai in diet'a urmatóre. — Propunerea nu e sprijinita de nimenea.

D o m z s ' a espune mai pe largu greutatea cea mare a pertractării cauzei urbariale, precum și cauzele acestei ingreunări, care le afla in nechiaritatea legiloru atâtu aprobatale și verbóczy-ane, câtu și a celoru dietale din 1769 și a urbariului din 1847. De aceea și operatulu comitetului n'a potutu esí destulu de exactu. Deci cá operatulu celu nou alu comisiunei, propusu de C. Schmidt, sa nu easa póte mai confusu (Ilaritate) decâtu acést'a, propune a se stabili prin dieta, cá comisiunea respectiva ori sa se tina strinsu de principiile statore in pat. urb. din 1854. ori—de óre ce legile patriei nu-su destulu de clare—sa se statorésca alte principie, de cari comisiunei sa nu-i fia iertatu a se departá. — Apoi trecendu la desfasiurarea principiiloru din patent'a, dupa cari totu pamentulu nobilitariu este séu alodialu séu colonialu, dice cu privire la despagubire, respective la propunerea dr. Ratiu, ca pat. urb. din 1854 sa se ia la pertractare din capu in capu, §§-ii exacti și buni sa remána, car in loculu §§-loru defectuosi sa se faca schimbári dupa principiulu espusu acum. — Precum e cu pamentulu aratoriu, asiá esí padurile, cu pasiunile și cu muntii.—Cátu pentru inquilini (dileri), diet'a aru trebui sa stabilésca unu principiu nou, deca va sa desbata despre propunerea dr. Ratiu; căci densulu in rescumpararea pamentului vede o donatiune facuta pe spesele statului; ear dupace s'a stabilitu, ce pamenturile alodiale remánu proprietateafostiloru domni pamentesci, densulu nu concede legislatiunei dreptulu de a luá aceste pamenturi ale fostiloru proprietari și a le dá fostiloru dileri; căci prin acést'a s'aru vatemá dreptulu de proprietate. In fine nu afla dreptu, cá fostii domni sa se despagubésca pentru pamentu, ci pentru prestatiunile (lucru. Red.) ce l'au priimitu dela iobagi și dileri. Deci la rescumpararea atâtu a coloniloru, câtu și a dileriloru sa nu se ia dreptu cinosura pamentulu, ci prestatiunile dinainte de 48. (Vaurmá.)

Cuventulu dep. Ladislau Vajda

pentru tribunalulu supremu transsilvanu.*)

Inaltu Presidiu! Inalta Casa! Fiindca la ordinea dilei este acea propunere a d-lui dep. G. Manu, carea a facut'o densulu alaltaieri la §-lu 3 alu proiectului regimului pentru organizarea supremei Curti judecătorești, și alu cărei scopu este, cá la denumirea membriloru acelei curti supreme judecătorești sa se iea privire cuviincioasă la cele 4 natiuni și 6 confessiuni: cu atâtu mai puțin me potu retiné dela vorbire la acestu obiectu, cu câtu tocmai eu amu fostu facutu mai d'antâiu acést'a propunere in un'a din siedintiele Comitetului respectivu, alu cărui membru fui și eu norocitu a fi, numai cu acea deosebire, ca eu propusesem a se adauge inca și cuventulu: *indigen'a*. Fiindca acei Domni deputati, cari au vorbitu de candu-mi cerusem eu cuventu, au adusu inainte mai tóte motivele, câte doriámu cu a le aduce pentru acést'a propunere, asiá eu, cá sa nu repetezu și cá sa fiu scurtu, me restringu numai la declararea, ca partinescu acea propunere.— O partinescu de o parte pe bas'a motiveloru aduse inainte de alții; o partinescu mai încolo pentru aceea, pentruca acést'a o aflu basata in diplom'a leopoldina și in articulu 15 din 1791 și in mai multe alte legi ale patriei; o partinescu in urma

*) Cuventulu acést'a ne crediramu datori a-lu comunicá in totu cuprinsulu, fiindu estrasulu din nr. 47 (siedinti'a din 30 Maiu, 14 Iuniu) prea scurtu și ne'nteligibilu. (Red.)

și pentru articulu primu de lege, facutu in diet'a presentata și sancționatu de preagratiósulu nostru Monarchu, sunatoriu despre inarticularea natiunei române și a confessiuniloru ei, care mie-mi servesce de motivu de ajunsu spre acést'a, pentru ca eu, Inalt'a Casa! marturisescu, ca din parte-mi nici nu asiu pricepe, ce intielesu practiculu și ce efectulu aru avé altmintrea inarticularea natiunei române, deca noi acum'a la proiectulu acést'a de lege și tocma la §-lu presentu amu lasá neefectuitu tocma acelu fundamentu, care ni-au servitu de directiva la inarticulare, adeca fundamentulu séu bas'a de 4 natiuni și 6 religiuni recepte. In urma mai partinescu acést'a propunere și pentru aceea, fiindu ca, de óre ce insusi și in proiectulu regimului se afla espressionea „siebenbürgische Landesangehörige“, asiá propunerea aceea nu e o idea noua, ci numai esplicarea mai de aprópe a acelei espressioni, și indicarea densei mai limpede dupa legile patriei.

Eu credu, ca nimenea nu va presupune despre mine și nici despre unulu dintr'aceia, cari au aperatu propunerea Dlui deputatu Manu, ca dór noi am tintí intr'acolo, cá pe aceia sa-i escludemu și scótemu din tóte drepturile, cari de altmintrelea dupa nascere suntu ardeleni, séu indigenati, dar dupa sânge nu se tînu nici de natiunea magiara, nici de cea sasésca, nici de cea romána, și nici de cea secuiesca.

Aru fi de totu fâr de cale dela noi Români, cari de o parte prin simtiulu de dreptate alu membriloru neromâni ai dietei, eara de alta parte din grati'a Maiestătiei Sele amu castigatu inarticularea cea de multu dorita a natiunei nóstre; aru fi, dicu, fórtu uritu dela noi, deca noi acea positiunea a nóstra candu acum'a și noi cá natiune luámu parte la legislatiune,— amu folosi-o spre a eschide dela drepturile politice pe aceia, cari de altmintrelea suntu fii ai patriei nascuti ardeleni, dar dupa sânge nu se tînu de nici un'a din cele 4 natiuni recepte.

Noi nu voim acést'a nici pe departe, și eu din parte-mi numai atât'a dorescu, cá patri'a nóstra sa se asigure despre aceea, cá strainii, cari nu su nascuti ardeleni, și cari nici prin indigenatu nu si-au castigatu drepturi politice in patri'a nóstra, sa nu se aplice nici la tribunalulu supremu, și nici la alte officie transsilvane, delaturandu prin acést'a pre alti fii ai patriei binemeritati.

Deca Maiestatea Sea in unele casuri singuraticu aru voi a aplicá la tribunalulu supremu séu in altu postu vreunu individu binemeritatu pentru tronul și patria, care in sa nici nu s'aru tîné de vreun'a din cele 4 natiuni recepte și nici nu aru fi nascutu ardeleanu, séu impamentenitu prin indigenatu, apoi in privinti'a aceea nimenea nu va trage la indoiélu dreptulu Maiestătiei Sale, (ce și diplom'a leopoldina, precum credu in art. 5, asigura Maiestătiei Sale cá dreptu maiestaticu,) cá sa esopere immatricularea séu impamentenirea aceluia prin intervenirea dietei, și dupa ducerea acesteia in deplinire apoi e s c e p t i v e sa póta aplicá și pre unu atare individ.

Prin urmare, precum amu dísu, partinescu propunerea d-lui Manu, și dorescu fórtu tare, cá propunerea densului cu adausulu facutu de mine in siedinti'a comitetului, adeca cu adausulu cuventului „indigen'a“, care e terminu legalu, sa fia priimita din partea inaltei case, dupa cari apoi §-lu acést'a aru suná in modulu urmatoriu: „La tóte posturile de officiu se voru denumi numai ardeleni indigeni, cu respectu la cele 4 natiuni recunoscute prin dreptulu de statu, precum și la cele 6 religiuni recepte.“

Provocu dara și pe inalt'a casa, cá dupace maioritaea inaltei case, (intre cari in sa eu nu me numeru, pentru ca eu amu partinitu propunerea) nu a priimitu propunerea, carea au fostu facut'o dd. regalisti Koronka și Domzsa in siedinti'a trecuta la § 2 alu proiectului acestui'a de lege, și carea a avutu de scopu de a sustiné dietei patriei dreptulu de alegere, și asiá și sigurantia cea mai ponderósa, care a posedat'o diet'a in liber'a alegere, respective in candidare la posturile cardinali, care dreptulu lu memora mai multe legi ale patriei, ba-lu sustine și insasi diplom'a leopoldina in art. alu 8 și resolutiunea alvintiana in punctulu alu 7, și care dreptulu și Maiestatea Sea S'au induratu a nu ni-lu detrage nici prin diplom'a de Octobre și nici prin patent'a din Fauru;— deci mai repetu odata, ca deca maioritaea inaltei case nu a voitu a sustiné și realisá acestu dreptulu la alegerea consiliariloru dela tribunalulu supremu, — apoi sa binevoiesca a pastrá patriei barem acést'a sigurantia cu multu de mai mica insemnatate, carea e espresa in propunerea d-lui Manu. —

Inalta Casa! mai nainte de a-mi incheiá vorbirea, numai un'a mai voiescu a memorá. La cele pâna aci díse aru poté

observă cineva, ca numai acel'a se obicinuesce a cere asigurantia, care nu are destula incredere. Eu la acést'a numai atât'a asiu respunde, ca a presupune asiá ceva despre mine aru fi fórté nedreptu; pentruca intre toti membrii inaltei case nu e nici unulu, care sa fia cu mai mare credintia, recunoscintia și multiamita cătra Maiestatea Sea decâtu sum eu, și nu e nimenea care sa fia cu mai mare veneratiune cătra regimulu Maiestatei Sale, decâtu mine. Insa candu ia cineva parte la legislatiune, și legislatiunea séu diet'a se ocupa cu facerea de legi: apoi trebuie sa-si cugete, ca legile acelea nu-su numai pentru generatiunea presinte, ci acelea le face și pentru venitoriu.

Prin urmare nici mie, nici celor'a cari partinescu propunerea acést'a, nu ne póte luá nimenea in nume de reu, deca noi și pe venitoriu voimu a ne procurá sigurantia, pentruca noi cu acést'a suntemu datori patriei și comitentilor nostri.

Eu credu, Inalta casa, ca nici Maiestatea Sea, și nici regimulu presentu, și deca nu vomu aduce preservativa prin lege, nu va aplicá nici la tribunalulu supremu și nici la alte posturi ardelené, individi straini neindigenati; credu și aceea, ca modificarea, ce se cuprinde in numit'a propunere, de presentu e cu totul superflua; in sa și despre aceea inca sum convinsu, ca potu veni candu-va atari tempuri, candu preservările aceste extreme cu privire la venitoriu nu voru fi cu totul de prisosu. — In secretele venitoriului nimenea nu póte vedé, asiá dara este de lipsa, séu și deca cum-va nu e de lipsa, dar totusi servesce spre odichnirea nóstra, ca asiá sa compunemu legea, câtu in sensulu acelei'a sa nu póta face nimenea asiá ceva, ce nu doresce patri'a nóstra, și respective cá tribunalulu supremu și alte posturi ardelené sa nu se póta ocupá cu individi straini neindigenati. Prin urmare de nou mai repetu, ca eu nu numai partinescu propunerea d-lui deputatu Manu, ci o și recomendu cu tóta caldur'a, spre a fi priimita de inalt'a casa legislativa. —

Congresulu serbescu.

Inca câte-va zile, și congresulu Serbiloru se deschide. Ce rolu voru duce Serbiu la acestu congresu, cu tóte ca cestiunea din punctu de vedere politicu e destulu de importanta, pentru noi Români resariteni are insemnatate numai secundaria; intrebarea principala pentru noi, dupa parerea nóstra, e: ca ce voru face Serbiu fatia cu Români, și respective ce voru face Români fatia cu Serbiu? Vre-o programa dusa cu consecuintia din punctu in punctu in acést'a privintia n'amu vedintu, și nici ca e mirare, deca considerâmu starea cea desolata, mai ne vine a dice: desperata bisericésca a fratiloru din Ungari'a și Banatu. Scirile singurate, ce se stracurara pâna la noi, erau contradicatóre: unele adica diceau, ca Români voru alege deputati și voru merge in numeru câtu voru poté mai mare la Carlovitiu; altele sustneau tocmai din contra, ca Români au hotaritu a se retiné dela ori-ce amastecu la acestu congresu. (Scirile mai nóue ne spunu, ca la cele mai multe locuri și Români au alesu.) Convictiunea nóstra e, ca procederea aeást'a negativa din urma nu va fi de folosu, celu puțin nu va contribui a se hotari odata acést'a cauza multu importanta și prin númerocele scrieri asupr'a ei destulu de ilustrata și numai prin influintia straine incurcata. Suntemu dar de parere, ca Români sa mërğa la congresu in numeru câtu mai mare, (câci numerulu acést'a— multiamita legeri de alegere— cu tóta multimea locuitoriloru români, totusi va fi destulu de micu),— sa mërğa dicemu, in sa numai pentru de a încercá o 'ntielegere pacifica cu „pars sanior“ a natiunei serbesci, ear la nereusirea acesteia pentru de a protestá incontr'a durârei mai departe a stârei anormale de acum, pentru de a repeti rogările și urso-riile Româniloru ungureni și banatieni pentru desfacerea loru administrativa bisericésca de cătra Serbi, și pentru de a stârui de nou pentru annecsarea loru la mitropoli'a comune a Româniloru resariteni austriaci.

Dar acést'a in fine se póte face, ori va fi mare numerulu deputatoru români, ori va fi micu, capulu lucrului e, cá sa se faca in numele toturoru Româniloru ungureni.

Fratiloru nostri din Ungari'a, cari au luptatu umeru la umeru cu noi Transsilvanii pentru acést'a causu drépta și sânta, li se ofere o nóua ocaziune binevenita, pentru de a-si manifestá firm'a și unitar'a dorintia in caus'a religunara. Sperâmu ca o voru sci folosii!

Ierarchi'a serbésca, parte mare urgisita de insisi Serbiu — unu testimoniu infricosiatu de increderea filoru in parinti-ierarchi'a serbésca, dicemu, continua vechile sele apesári, vechiulu seu indiferetismu; preotii români stau in lupta necurmata și neegala cu ignorantia și cu lips'a; scólele române nu numai lasate in

mân'a sortii, dar pare-ca inadinsu impedeate in desvoltarea loru naturala; poporulu selbatacindu-se pe di ce merge in cunoscintie și in naravuri; tinerimea mergendu cătra unu venitoriu greu, pentru care i voru lipsi poterile materiale și morale spre a-lu suportá; apesári din afara, apesári dinlauntru, apesári chiaru dela ai sei,—eata posomoritulu, dar adeveratulu tablou alu stârei fratiloru nostri din Ungari'a! In adeveru e alu unspredecielea ceasu, cá sa se deslege—ori sa se taie odata nodulu acést'a, ce cá unu blastemu vechiu tine legate dóue natiuni, cea româna și cea serbésca, ambe pline de viétia, ambe doiose de a se desface și de a traí in fratia, ambe demne de unu venitoriu mai bunu, decum cerca a li-lu prepará o ierarchia atâtu de necapace de chiamarea sea! Guvernulu singuru póte fi acelu Alessandru Macedone, care sa descurce nodulu acést'a intr'unu modu multiamitoriu pentru ambe părțile, multiamitóriu și pentru sine; câci deca guvernulu are multe cause de a deslegá cestiunea, dar n i e i u n ' a de a o mai tiné incurcata. —

S a b i i u in 12/24 Iuliu. In septemân'a trecuta decursera esamenile semestrale cu elevii institutului diecesanu gr. or. de aici. Presidiulu in tóte esamenile osteniciose cu cinci clase și preste un'a suta de elevi lu portá cu multu interesu și multa jertfire P. Archimandritu P o p a s u.

Despre prestatiunile eleviloru, facendu și Redactorulu acestei foi parte din corpulu professoralu, vomu lasá sa judece altii; atât'a in sa credemu ca vomu poté constatá, ca instructiunea eleviloru totu mai multu se face dupa principiile mai nóue ale sciintieloru, deslipindu-se din ce in ce mai multu de metod'a memorârei și apropiandu-se de adeverat'a metoda a intielegerei celoru ce s'a invetiatu. Sâmbata sér'a intre 9 și 10 óre corulu vocalu alu eleviloru aduse P. Archimandritu o serata de cantári in semnu de adunca reverintia și multiamita. Domineca P. Archimandritu, insotitu de Parochulu și unu altu Preotu, celebrá liturgi'a serbatorésca cu Doxologi'a și rogaciune de multiamita din genunchi in biseric'a cetâti; ear dupa biseric'a professorii și elevii se adunara in sal'a institutului la cuventulu de despartire. P. Pot. H a n n i ' a, cá celu mai vechiu professoru alu institutului, rosti cătra elevii adunati unu pretiosu cuventu, cârui ideia fundamentala fu, ca acel'a a sfarsitu bine cursulu scolasticu, care a nceputu cu Domnedieu și a sfarsitu cu Domnedieu. P. Archimandritu cu cunoscut'a sea caldura și potere multiamit dloru profesori pentru ostenele ce au pusu, și indemnâ pre elevii a fi și pe venitoriu fii buni și credinciosi ai bisericiei și ai natiunei. Unu clericu tertianitu respunde acestoru cuvinte adeveratu parintesci, dupa care apoi intréga tinerimea intoná imnulu poporulu austriacu și imnulu archierescu: Iata diu'a cea dorita! — poema de Andreiu M u r e s i a n u. Dupa care apoi professorii și elevii se despartira pâna la alta revedere. Numerulu totalu alu eleviloru fu in anulu acést'a 129, din cari 88 clerici, 41 pedagogi.

Din Ungari'a. (Privitoriu la congresu.) Comunele bisericesci rom. din tinutulu Mehadiei dedura o declaratiune, prin carea respundu la provocarea ven. Consistoriu din Versietiu: a alege deputati pentru congresu. In acést'a declaratiune se dice: ca de vreme ce din partea natiunei nóstre române din provincie imperatiei austriace, precum prin o deputatiune númeroasa la a. 1862, asiá și dupa aceea din mai multe parti sau substernutu inaintea p. n. tronulu alu Maiestatei Sale Imperatului cererea, cá sa ni se daruiesca ingaduintia de a poté avé Mitropolitulu nostru românu, de marturisirea nóstra resaritena ortodoxa pe bas'a fostei Mitropolii române din Alba-Iuli'a, și cu aceea totodata sa avemu și Ierarchi'a nóstra româna ortodoxa deschilinita de cătra cea serbésca din mai multe și mari cauze motivate: dreptu aceea n u p o t u l u á p a r t e la adunarea și tinerea congresului numitu Carlovitianu, mai alesu la alegerea Mitropolitulu pentru natiunea sirbésca, ci lasa alegerea aceea bunici vointie a fratiloru serbi. Totdeodata dorescu și ascépta p. n. dispositiune, dupa carea voru avé a tiné unu congresu natiunалу pentru nati'a n o s t r a r o m â n a, la carele se vá poté luá inainte precumu alegerea doritulu Mitropolitu, asiá și desbaterea și organizarea Ierarchiei române și a altoru obiecte in interesulu bisericiei, alu preotimei, și alu scóleloru natiunale asiá precum va aflá de mai bine și dreptu din partea organeloru inteliginti române bisericesci și politicesci. —

Cátu pentru alegerile dintre Români, „Conc.“ ne spune urmatórele:

In Versietiu se alesera din partea clerului D. Ioanne M a r c u Prot. in Lugosiu și D. Nicolau A n d r e o v i c i u capelanu și dir. scol. in Caransebesiu. Din partea mireniloru pentru distr. Lu-gosiu: D. Filpu P a s c u; Boccea, D. Atanaseviciu, Oravitia: dr. Demetriu Hatieganu; Versietiu: D. dr. Aur. M a n i u. —

Clerulu din protopopiatulu Mehădiei n'a vrut sa iee parte la alegere, nici militarii din Caransebesiu. — Din partea resarităna a granițici militare ni se scrie: „Mai multe companii din acestu regimentu român s'au opusu a tramite deputati la congresulu serbescu, in sa principele gubernatore n'au consideratu de valida acēsta dechiarare, si ni-au demandatu sa mergem. Ei bine, suntemu militari, ascultămu de disciplin'a militara, ne ducem; dar o spunem pre fatia, ca noi vomu votă pentru Escellentia Sea Andreiu Br. de Siagun'a, deca nu scim ce rezultat au dorintiele nōstre seculare.“

In Bud'a, la propunerea dlui G o z s d u, se dete instructiune deputatiloru, că sa nu participeze la alegerea Mitropolitului, pāna nu se voru decide cauzele serbo-romāne; la din-contra sa se retraga. —

Principatele romāne unite.

Amu comunicatu in nr. precedente proclamatiunea, prin carea Domnitoriulu Romanici pune subt ochii natiunei evenimintele decurse in tiēra si cu tiēra dela 2/14 Maiu a. c. incōce. Datorimū acum cetitoriloru nostri celelalte acte, ce stau in legatura cu acea di multu memorabila pentru Romāni'a. In diuarele de dincolo de Carpati indata dupa proclamatiune se comunica de nou s t a t u t u l u dezvoltatoriu conventiunei din 7/19 Augustu 1858; noi in sa, constrinsi de angustimea spatiului, trebuie sa avisāmu pre cititorii nostri la nr. 40 din 21 Maiu 1864. ala acestui diuaru, unde statutulu e comunicatu intregu, si ne vomu tiermuri pe lānga comunicarea aceloru paragrafi numai, cari in urm'a conferintieloru din Constantinopole s'au modificatu. Acestia suntu cei urmatori: **Modificatiuni indeplinitōre Statutului.**

In preambululu Statutului.

Principatele Unite potu in viitoriu a modificā si a schimbā legile, care privescu administratiunea loru din intru, cu concursulu legale alu tuturoru poteriloru stabilite, si fāra nici o interventiu ne; se intielege in sa, ca acēsta facultate nu se pōte intinde la legaturele, care unescu Principatele Unite cu Imperiulu Ottomanu, nici tratatele intre Inalt'a Pōria si celelalte poteri, cari suntu si remānu obligatōre pentru aceste Principate.

La Art. III. Nici o lege nu pōte fi supusa sanctiunei Domnului, inainte de a fi discutata si votata de adunarea electiva si de senatu (adunare ponderatrice.)

Domnulu accōrda sēu refusa sanctiunea Sea.

Ori ce lege cere invoirea a tustreleloru poteri.

In casulu candu guvernulu aru fi nevoitu ā luā mesure de urgentia, cari ceru concursulu adunārei electivē senatului in timpul candu aceste adunāri nu suntu deschise, ministeriulu va fi datoriu a le supune la cea d'antāiu convocatiune motivele si rezultatulu acestoru mesure.

La Art. VII. Din 64 membri ai adunārei ponderatrice, 32 voru fi alesi si numiti de Domnu dintre persōnele, cari au exercitatu cele mai inalte functiuni in tiēra; sēu cari potu justificā unu veniū anuale de optu sute galbeni. Cātu pentru ceialalti 32 membri, ei voru fi alesi dintre membrii consilieloru generali ale judetieloru si numiti de Domnu pe o lista de presintatiune de trei candidati pentru fia-care districtu.

La Art. VIII. Acesti 64 de membri ai senatului, alesi in conformitate cu dispositiunile articolului de mai susu, se re'noiescu din trei in trei ani cāte o jumetate.

La Art. XI. Mitropolitulu primariu este de dreptu presiedintele Senatului. Unulu din vice-presiedinti ai adunārei ponderatrice, luatu din acestu corpu, este numitu de Domnu; ceialaltu vice-presiedinte si biuroulu suntu alesi de senatu.

La Art. XII. La finitulu fiacārei sessiuni senatulu si adunarea electiva, voru numi fia-care unu comitetu, ai cārui membri voru fi alesi din sinulu loru. Ambele comitete se voru intrunī in comissiune mixta, spre a face unu raportu Domnului asupr'a lucrāriloru ultimei sessiuni si a-i supune cestiunile de imbunatatire, ce aru crede trebuitōre in deosebitele ramuri ale administratiunei. Aceste propuneri voru potē fi recomandate de Domnulu consiliului de Statu, spre a fi prefacute in proiecte de legi.

La Art. XV. Petitiunile date secatului, voru fi examinate de o comissiune. Asupr'a raportului acesteia, senatulu va potē, de va fi trebuintia, a le tramite guvernului. —

Precumu se vede din adausulu acest'a, care pentru de a fi intielesu pe deplinu cere neconditionatu a se asemenā cu statutulu originalu, puterea Domnitoriului se restringe parte prin aceea, ca i se ia dreptulu de a iniția singuru legile, parte prin aceea, ca din cei 64 membri ai senatului numai jumetate, adica 32 voru fi denumiti de Domnitoriulu, ear ceialalti 32 voru fi alesi de prin districte. —

Cātu pentru legea electorala, ea inca s'au stramutatu in parte, si anume pentru alegatorii primitivi sēu indirecti (alegatorii alegatoriloru) s'au pusu censulu 40, 80 si 110

lei dupa locurile locuintici loru; ear pentru alegatorii secundarisēu directi (alegatorii deputatiloru) censulu de 4 galbeni, adeca venitu de 100 galbeni; ear dela deputati se cere censu sēu venitu duplu. Dupa liter'a legēi acesteia, articolulu 8, pōte fi alesu deputatu la adunarea generala, totu insulu, care 1) este Romānu nascutu sēu a dobanditu naturalisatiunea cea mare, 2) care are vērst'a de 30 ani impliniti; 3) care este alegatoriu si are censulu de eligibilitate (deocamdata venitu anu-alu de 200 galbeni), in fine potu fi alesi deputati si fāra censu toti Romāni, cari au exercitatu functiuni mari in serviciulu activu, professoratulu si profesiunile liberale corespundiatōre.

Dupa tabel'a deputatiloru conforma legēi celei nōue electorale, camer'ase va compune preste totu din 160 deputati, si anume:

Argesiu, din care 2 pentru Pitesci si 1 pentru Curtea de Argesiu, 5. Bacāu, din care doi pentru orasiulu Bacāu si 1 pentru tergulu Ocnei, 5. Bolgradu, din care 2 pentru orasiulu Bolgradu, 4. Botosianii, din care 2 pentru orasiulu Botosianii si 1 pentru tergulu Harlāu, 5. Brail'a, din care 2 pentru orasiulu Brail'a, 4. Buzeu, din care 2 pentru orasiulu Buzeu si 1 pentru Mizilu, 5. Cahulu, din care 2 pentru orasiulu Cahulu, 4. Covurluiu, din care 2 pentru Galati, 4. Dembovit'a, din care 2 pentru Tergovisce si 1 pentru Gaiesci, 5. Doljiu, din care 2 pentru Craiov'a si 1 pentru Calafatu, 5. Dorohoiu, din care 2 pentru Husi si 1 pentru Hert'a, 6. Falcu, din care 2 pentru Husi si 1 pentru Falcu, 5. Gorjiu, din care 2 pentru Targulu-jiului, 4. Ialōmiti'a, din care 2 pentru Calarasi, 4. Iassi, din care 4 pentru orasiulu Iassi si 1 pentru Tērgulu frumōsu, 7. Ilfov, din care 6 pentru Bucuresci si 1 pentru Olteniti'a, 9. Ismailu, din care 2 pentru orasiulu Ismailu, 4. Mehedintii, din care 2 pentru Severinu, 1 pentru Cernetiu si 1 pentru Bai'a-d'arama, 6. Muscelu, din care 2 pentru Cāmpu-lungu, 4. Nēmtiu, din care 2 pentru Pētr'a si 1 pentru Tergulu Nēmtiu, 5. Oltu, din care 2 pentru Slatin'a, 4. Prahov'a, din care 2 pentru Ploiesci, 1 pentru Cāmpin'a si 1 pentru Valenii de munte, 6. Putn'a, din care 2 pentru Focsiani, 1 pentru Odobesci si Panciu, 5. Rīmnicu-Saratu, din care 2 pentru orasiulu Rīmniculu-Saratu, 4. Romanati, din care 2 pentru Caracalu, 4. Romanu, din care 2 pentru orasirlu Romanu, 4. Sucēv'a, din care 2 pentru Folticeni, 4. Tecuciu, din care 2 pentru orasiulu Tecuci si 1 pentru Nicoresci, 5. Teleormanu, din care 2 pentru Magurele, 1 pentru Rusii de vede si 1 pentru Alessandri'a, 6. Tutov'a, din care 2 pentru Barladu, 4. Vālcea, din care 2 pentru Rīmnicu-Vilcei, 1 pentru Ocn'a si 1 pentru Dragasiani, 6. Vaslui, din care 2 pentru orasiulu Vaslui, 4. Vlasca, din care 2 pentru Giurgiu, 4. Totalu 160.

In aceasi di (2 Iuliu) s'au constituitu consiliulu de statu la care Domnitoriulu a denumitu pre urmatorii: Vice-presiedinte, D. C. B o z i a n u, fostu deputatu si decanu alu facultatii de dreptu din Bucuresci. Membri D. P. P o e n a r u, fostu membru alu eforiei instructiunei publice. D. I. V o i n e s c u, colonelu in retragere. D. A. C r e t i e s c u, procuroru de sectiune la curtea de cassatiune. D. G. D. V e r n e s c u, fostu deputatu. D. G. B e n g e s c u, fostu deputatu. D. G. A p o s t o l e a n u, fostu deputatu. D. P a p a d o p o l u C a l i m a c u, fostu membru la curtea de Apelu din Iassi. D. I. S t r a t, fostu membru alu consiliului superioare de instructiune publica. Secretariu generalu, D. A. V e r i c e a n u, professore de economi'a politica la facultatea din Bucuresci. Secretari secundari DD. C. M a r c o v i c i si I. K a l o g n o m u.

Totu deodata se insarcinēza acestu consiliu, a elaborā unu proiectu de lege rurala, carea „o b o r i n d u c l a c ' a si respectandu stapanirea clacasiloru pe locurile ce ei astadi le possu in puterea legiloru in fiintia, garanteaza totodata si o despagubire pe cātu drēpta si sigura proprietariloru de moșia, pe atāt'a si indemanatica pentru statu si pentru cultivatorii pamentului.

In fine in aceasi di se institui si curtea de compturi, in carea se alesera: pres. A. R o m a l o, membrii: DD. M. G r a d i s t e a n u, E. P l a t o n u, G. N i t i e s c u, A. I. F i l i p e s c u, M. B a t i c o v e a n u, I. B o z i a n u, I. C r e t i a n u si A. M i l o. —

Universitatea din Bucuresci s'a sanctionatu de Domnitorulu, si in curendu are sa urmeze constituirea eii perfecta.

Astfelu vedemu in Romāni'a sciintia mergendu cā portatōrea de factia māna'n māna cu dezvoltarea politica a natiunei. —

Nr. 12—2

Publicare.

In urm'a Rescriptului inaltului ministeriu de reshelu din 23 Iuniu a. c. desp. 14 Nr. 1891 se priimesce pre inveliammentulu cursului inaltu, la c. r. Academi'a de medicina si Chirurgia Iosefina elevi Interni (adeca Scolari solvandi sēu nesolvandi-erariali si Esterni.

Conditiiunile mai de aprōpe se potu luā in vedere in Hermanstädter Zeitung vereinigt mit dem Siebenbürger Boten din 16-19 si 22 Iuliu a. c.